

Co se vám daří?

V čem
potřebujete
podporu?

- **Základní škola/střední škola ve vzdělávacím systému** (dle klasifikace ISCED). Funkce školy v současné společnosti. Proměna školy v souvislosti s proměnou kurikula a společnosti.
- Kurikulum. Kurikulární obsahy, Didaktická transformace obsahu.
- **Cíle základního / středního vzdělávání** v rámcových vzdělávacích programech a jejich aplikace ve školních vzdělávacích programech. Taxonomie výukových cílů. Využití výukových cílů k řízení výuky
- **Plánování výuky** (ŠVP jako východisko pro projektování výuky), časový tematický plán a příprava na výukovou jednotku. Výukové cíle, vzdělávací obsah, jeho koncipování, didaktická analýza učiva, tvorba učebních úloh.
- **Výukové strategie** (deduktivní, induktivní a sociálně zprostředkovaná výuka). Typy výuky: výuka informativní, heuristická, produkční. Vyučovací metody, jejich klasifikace a kritéria výběru. Pedagogický odkaz J. A. Komenského ve vztahu k současným výukovým strategiím a principům výuky.

- **Strategie řízení třídy, organizace výuky.** Organizační formy vyučování. Hromadná, skupinová a individualizovaná výuka. Kooperativní učení. Domácí příprava žáků na vyučování a domácí úkoly, individuální vzdělávání.
- **Zjišťování výsledků výuky.** Ústní a písemná zkouška, didaktické testy. Typy hodnocení (autonomní, heteronomní, sumativní, formativní, komplexní rozvíjející,...). Formy hodnocení (verbální, číselné, grafické, nonverbální). Vliv hodnocení na školní úspěch a neúspěch.
- **Problémová metoda a problémové vyučování. Projektová výuka.** Východiska projektové výuky a problémového vyučování: Pedagogický pragmatismus a jeho představitelé. Autentické učení, jeho podstata a principy.
- **Význam otázek v procesu učení,** druhy otázek a jejich použití v různých výukových situacích, vztah učitelovy otázky a žákovy odpovědi otázky dle kognitivní náročnosti.

Výstupy z učení:

Po absolvování předmětu je student/ka schopen/na:

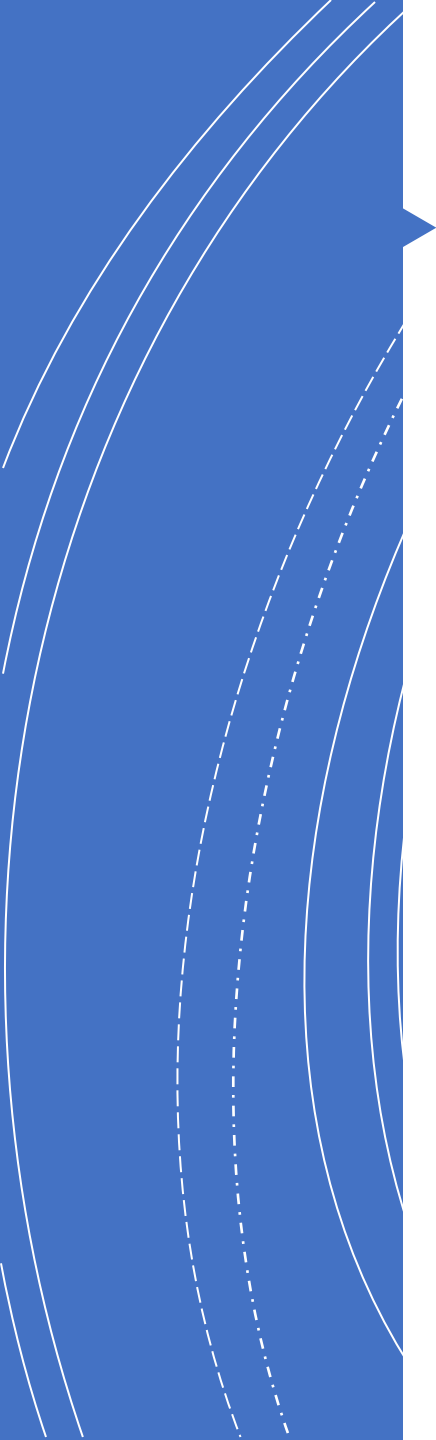
- s porozuměním používat základní odbornou terminologii školní pedagogiky;
- aplikovat základní odbornou terminologii školní pedagogiky na popis, analýzu, interpretaci a zhodnocení školy jako instituce a organizace, vybraných kurikulárních dokumentů a vybraných výukových situací;
- charakterizovat edukační prostředí školy, na níž absolvoval učitelskou praxi;
- na příkladu popsat a vysvětlit kurikulární procesy;
- na příkladech z praxe charakterizovat vybraná kritéria kvality výuky a zdůvodnit jejich důležitost pro každodenní práci učitele;

- naplánovat a s využitím sebereflexe zhodnotit vyučovací hodinu (zdůvodnění, relevance učiva, cíle, obsahy, metody, hodnocení a alterace);
- s využitím portfolia uvést příklady správně a nesprávně formulovaných výukových cílů;
- vysvětlit možné způsoby zjišťování a ovlivňování žákova pojetí učiva;
- formulovat učební úlohy různé kognitivní náročnosti;
- zdůvodnit v průběhu vlastní učitelské praxe uplatňované výukové metody při výuce stejného (obdobného) učiva;
- na příkladech ukázat různé možnosti hodnocení žáků a posoudit jejich výhody a nevýhody.

Klíčové pojmy

- Školní pedagogika, normativní didaktika, živá didaktika, evidence-based education,
- vzdělávací politika, kurikulární politika, kurikulární dokumenty,
- vzdělávací systém, školský systém, škola, škola jako instituce, škola jako organizace, funkce školy, klasifikace ISCED, modely školního vzdělávání,
- vzdělávání, vzdělání, vzdělanost, pojetí a teorie vzdělávání, obecné cíle vzdělávání,
- cíle, obsahy, učivo, kurikulum, didaktika, ontodidaktická transformace, psychodidaktická transformace, kognitivní transformace,
- didaktické prostředky, interaktivní tabule, školní učebnice, struktura učebnice, didaktické funkce učebnice, používání učebnic,
- žák a jeho učení, učitel a jeho vyučování, výuka, výukové metody, organizační formy, autoregulace učení, celoživotní učení,

-
- učební úlohy, kompetence k učení, metakognice, reprezentace (mentální),
 - diagnostika, hodnocení, formativní hodnocení, sumativní hodnocení, normativní a kritériální hodnocení, vstupní, průběžné a výstupní hodnocení, autonomní a heteronomní hodnocení, validita hodnocení, funkce hodnocení, role chyby v učebním procesu, diagnostické funkce učebních úloh,
 - formy hodnocení (numerická, verbální, grafická, nonverbální), popisný jazyk, kritéria a indikátory hodnocení, závěrečná zpráva (možnosti); hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
 - analýza výuky, reflexe výuky, hospitace, videozáznam vyučovací hodiny, hodnocení výuky.
 - **RVP, ŠVP, tematické plány, základní kurikulární činnosti učitele, příprava na výuku, výukové strategie, individualizace, diferenciaci.**
 - Standard kvality práce učitele.

Vyučování jako didaktická transformace aneb jako cyklus pedagogického uvažování a jednání

L. S. Shulman (1987, s. 12–17; cit. podle Janík, 2009, s. 181)

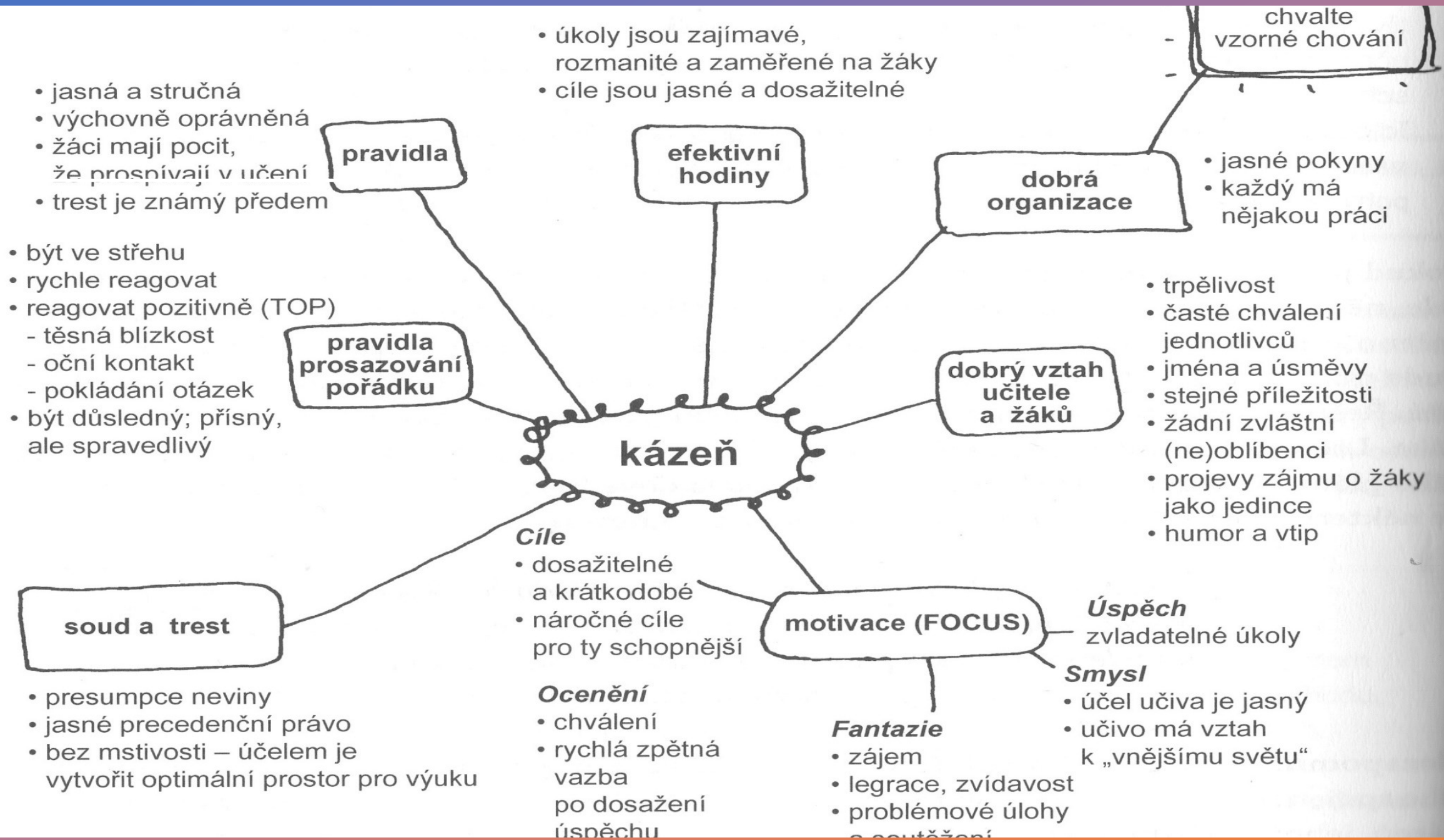
- **Porozumění** – učitel do hloubky rozumí učivu, jemuž má vyučovat, tedy cílům, strukturám učiva a vztahům mezi jednotlivými idejemi v disciplíně i mimo ni.
- **Transformace** – učitel své porozumění učivu transformuje tak, aby se stalo srozumitelným i pro žáky. Zahrnuje několik kroků:
 - a) **Příprava** – kritická analýza a interpretace učiva, strukturování a rozfázování učiva s ohledem na cíle výuky.
 - b) **Reprezentace** – úvahy o tom, jaké reprezentace učiva (analogie, metafory, příklady, demonstrace, vysvětlení atd.) ve výuce použít.
 - c) **Výběr** – zpracování reprezentací učiva do **forem a metod výuky**; učitel vybírá vhodné postupy organizování a řízení výuky.
 - d) **Přizpůsobení učiva žákům** – zohlednění učebních obtíží a představ žáků o učivu (prekoncepce, miskoncepce), zohlednění jazyka, kultury a motivace, pohlaví, věku, schopností, zájmu, sebepojetí žáků atp.; učivo je pak upraveno a diferencováno s ohledem na jednotlivce.

- **Vlastní vyučování – vyučovací aktivity + zvládnání třídního managementu – řízení výuky, prezentování a vysvětlování učiva, kontroly domácích úkolů, rozvoje interakce se žáky pomocí otázek, dotazování a poskytování odpovědí, řízení diskuzí, udělování pochval a trestů, organizování skupinové práce, kázeňská opatření, využívání humoru, experimentování atp.**
- **Hodnocení –průběžně se zjišťuje, jak žáci učivu rozumějí + ověřování žákova porozumění na konci vyučovací hodiny. Hodnocení je zaměřeno také na učitele, na jeho jednání v hodině a na to, jak pracoval s učivem.**

- Reflexe – je ohlédnutím se zpět za vyučováním a učením, založeném na rekonstrukci a kritické analýze učitelova jednání a chování třídy. Umožňuje učiteli poučit se na základě získaných zkušeností.
- Nové porozumění – po výuce učitel získává nové porozumění cílům, k nimž může práce s určitým učivem směřovat, rozumí strukturám učiva, žákům i sobě samému. Prostřednictvím experimentálního učení sebe sama a na základě „aha-zážitků“ se u učitele vytváří nové porozumění, s nímž vstupuje do dalšího vyučování.

- <https://www.youtube.com/watch?v=2KLyhBhMQyI>
- <https://www.youtube.com/watch?v=7lg7NG0GxJE>
- <https://www.youtube.com/watch?v=olGVIZvjYcw>
- <https://urbancova.webnode.cz/prima-a2/>

- <https://www.avmedia.cz/skoly/interaktivni-vyuka>
- https://www.youtube.com/watch?v=u1OrM4395pc&feature=emb_re
[l_end](#)

Didaktické zpracování učebního obsahu učitelem

- co učitel považuje za **zásadní**, co zdůrazňuje,
- které **pojmy vysvětluje**, na které **navazuje**, co **opakuje**,
- zda a jak vede žáky k **samostatnosti a myšlení**,
- jak odlišuje **základní učivo** od méně podstatného,
- jak **diferencuje** náročnost učiva pro skupiny žáků s různou výkonovou úrovní).

- učivo je prezentováno v učebnici nebo učitelem **strukturovaně**,
- **přehledně, systémově**,
- **vyvozuje** učitel **sám** nebo **se žáky**, souvislosti, důsledky a vztahy.

Typ učební látky

formativnost

- **náročnost** na paměť - vede učivo k rozvoji myšlenkových operací,
- provokuje zvědavost,
- jaké je **množství osvojovaných pojmů**,
- je možno si je zapamatovat **v hodině**, bude nutná **domácí příprava**).

Vazby mezi prvky probíraného učiva

- učivo **navazuje na předchozí** zkušenosti žáků, tvoří navazující celek;
- **příčinné souvislosti** k zapamatování;
- **izolované údaje** se těžko pamatují,

Přehlednost záznamu probíraného učiva

- záznam na tabuli, v sešitech žáků;
- záznam ve formě tabulky, grafu, nákresu.

Možnost vzniku mezipředmětových vazeb

- prezentované učivo souvisí s jiným vyučovacím předmětem,
- učitel se opírá o vědomosti žáků získané v jiných předmětech.

Motivační hodnota učiva

- učivo je zajímavé, atraktivní x nezajímavé,
- čím je zajímavé, co v něm by mohlo být zajímavé a za jakých okolností.

Kvalita výuky: kvalita vyučování a učení

- Kvalita výuky je závazkem každého učitele – profesionála.
- Nestačí výčet charakteristik, tzn. „aby byla výuka kvalitní, má být jasná, strukturovaná, aktivizující apod.“, je třeba ji specifikovat.
- **Komponenty/charakteristiky zakládající kvalitu výuky:**
 - **Organizace a řízení třídy:** využití času, přiměřené tempo, strukturovanost.
 - **Zprostředkování cílů a obsahů:** jasnost, strukturovanost, soudržnost.
 - **Učební úlohy:** kognitivní aktivizace.
 - **Podpůrné učební klima:** konstruktivní práce s chybou, adaptivita výukových postupů. (Janík et al., 2013 – kap. 1 a 4)

Případová studia

Učitelé přírodovědných předmětů na jedné základní škole se sešli na začátku školního roku, aby vymezili některé společné obecné a dílčí cíle.

- Po chvilce vystoupení učitelky Hradcové na téma, že když výuka je řízena podle podrobných a předem stanovených výukových cílů, lze docílit lepších výsledků a výuka je efektivnější, vystoupila paní učitelka Mráčková s názorem, že jde o omezování tvořivosti jak učitele, tak i žáka.
- Argumentovala, že např. tvořivost v řešení kvadratických rovnic nebo schopnost rozpoznat manipulující propagandu, nejsou jen abstraktní pojmy, jde o složitá chování. Abychom tomuto chování naučili, nestačí formulovat cíle, ale jde o složitý proces. Když je výuka řízena podle předem stanovených cílů, spontánnost a tvořivost vezmou za své. Proto se nebude na tvorbě cílů podílet.

Otázky k případové studii

1. Pokud byste byl/a v publiku, jaké otázky byste jednomu nebo oběma řečníkům položil/a?
2. Která z vyučujících měla podle vás přesvědčivější argumenty a proč?

Diskuse